

Protokół z LXIV posiedzenia
Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Warszawa, 7 listopada 2018 r.

W dniu 7 listopada 2018 r. w Warszawie odbyło się LXIV posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych (KWRIMNiE). Posiedzenie otworzył Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNiE, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Porządek obrad

Na LXIV posiedzenie KWRIMNiE zaplanowano następujący porządek obrad:

1. Zatwierdzenie protokołu z LXIII posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.
2. Raporty.
- 2A. VI Raport dotyczący sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2B. III Raport z realizacji postanowień Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych.
- 2C. IV Raport z realizacji postanowień Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych.
3. Zbieranie przez MON informacji na temat obywateli innej narodowości niż polska.
4. Informacja o stanie przygotowań do Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w roku 2021.
5. Informacja o realizacji programu wieloletniego „Niepodległa”.
6. Finansowanie zadań służących zachowaniu języka i tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych w kolejnych latach.
7. Działalność Pełnomocników Wojewodów do spraw mniejszości narodowych i etnicznych.
8. Sprawy bieżące.

Ad. 1. Przyjęcie protokołu z LXIII posiedzenia Komisji Wspólnej.

Pan Paweł Szefernaker, Sekretarz Stanu w MSWiA, Współprzewodniczący KWRIMNiE poinformował, że na posiedzeniu Komisji Wspólnej w dniu 19 grudnia 2018 r. podane będą terminy posiedzeń na I półrocze 2019 r., natomiast w czerwcu 2019 r. ustalone będą terminy na II półrocze 2019 r.

Oznajmił, że ze względów organizacyjnych protokół z LXIII posiedzenia KWRIMNiE będzie zatwierdzony na posiedzeniu grudniowym.

Ad. 2. Raporty.

Pani Katarzyna Trzewik, przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji omówiła etap przygotowań i zbierania informacji oraz uwag do ww. raportów. Podkreśliła, że zapewniona została maksymalna porównywalność danych w kolejnych edycjach – nie zmieniono dotychczasowych układów raportów oraz ich budowy. Wskazała, że wszystkie raporty zostały treściowo rozbudowane dlatego, że uzyskane wkłady były obszerniejsze, niż te przekazane do poprzednich edycji raportów. Wskazała, że przeważająca większość państw członkowskich opóźnia przekazanie raportów, dlatego Rada Europy będzie dążyła, ze względu na bardzo długi proces konsultacyjny i uzgodnieniowy, do wydłużenia okresu raportowego do 5 lat. Wskazała, że te decyzje jeszcze nie zapadły.

Pan Stefan Dudra, przedstawiciel mniejszości łemkowskiej odnosząc się do raportów podkreślił, że są to raczej sprawozdania, a nie raporty. Zwrócił uwagę na kwestie techniczne takie jak zbyt krótki termin na ustosunkowanie się do raportów. Podkreślił, że są zbyt ogólne i zabrakło w nich dogłębnej analizy. Zwrócił się z zapytaniem jaka jest sytuacja mniejszości narodowych i etnicznych we współczesnej Polsce w porównaniu z ostatnim i wcześniejszym raportem, jak wygląda realizacja postanowień Europejskiej Karty Języków Regionalnych w porównaniu do poprzednich raportów oraz jak wygląda raport Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych w porównaniu do wcześniejszych raportów. Zapytał się, czy sytuacja uległa poprawie, czy też wygląda analogicznie na przestrzeni lat. Podkreślił, że raporty zostały poprawnie przygotowane i opisane, natomiast zabrakło analizy sytuacji mniejszości w porównaniu do lat poprzednich.

Pan Piotr Tyma, przedstawiciel mniejszości ukraińskiej zwrócił się z prośbą o doprecyzowanie informacji o opóźnieniach, związanych z przygotowaniem raportów, kiedy będą ostatecznie zatwierdzone i jaki jest dalszy tryb procedowania. Zwrócił uwagę, że trzy raporty to bardzo obszerny materiał i przedstawiciele mniejszości mieli bardzo mało czasu na odniesienie się do tak szczegółowych i tak zróżnicowanych dokumentów. Podziękował za uwzględnienie uwag zgłoszonych przez środowiska mniejszości w specjalnym dodatku - w postaci tabeli 49 stronicowej.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE podkreślił, że raporty są bardzo ważne dla mniejszości ze względu na to, że są „zdjęciem” aktualnej sytuacji mniejszości w danym momencie. Zwrócił uwagę, że dwuletnie okresy raportowania są za krótkie i pozytywnie odniósł się do informacji, że okresy raportowania się wydłużą. Zwrócił się z prośbą o przypomnienie jakich okresów dotyczą raporty i jakie są formalne terminy składania tych raportów oraz jaki będzie tryb ich procedowania.

Pani Katarzyna Trzewik przypomniała, że raport z Karty obejmuje lata 2014-2016, Raport ustawowy lata 2015-2016 oraz Raport z Konwencji lata 2012-2016. Podkreśliła, że pewne opóźnienie w przygotowaniu raportów wynikało także ze zwłoki w przygotowaniu wkładów od niektórych przedstawicieli mniejszości.

Pan Andrzej Rudlicki, dyrektor Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych w MSWiA przypomniał, że zgodnie z umową z Panem Rafałem Bartkiem, byłym Współprzewodniczącym KWRMNiE, dla usprawnienia prac strona mniejszościowa miała wypracować jednolite stanowisko w sprawie uwag do raportów. Podał pod rozwagę, aby na dzisiejszym posiedzeniu dołączyć do raportu zdanie odrębne strony mniejszościowej.

Pan Piotr Tyma odnosząc się do raportu wskazał, że jest to raczej sprawozdanie niż raport. Podziękował za propozycję przygotowania zdania odrębnego strony mniejszościowej do raportu. Zwrócił uwagę, że

raporty nie odzwierciedlają stanu faktycznego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych w poszczególnych latach i jest to raczej próba przybliżenia ogólnych ram prawnych i finansowych działań podejmowanych przez mniejszości, natomiast nie jest to obraz całościowy.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE poinformował, że ze względów organizacyjnych niemożliwe było zebranie uwag strony mniejszościowej i przedstawienie ich jako całościowego dokumentu, ze względu na brak odpowiedniego aparatu i instrumentów. Zwrócił się z zapytaniem jaka będzie dalsza procedura prac nad raportami.

Pani Katarzyna Trzewik podkreśliła, że jak najszybciej i w trybie pilnym należy zakończyć prace nad przygotowaniem raportów. Poinformowała o kolejnych krokach zmierzających do ich ostatecznego przyjęcia, w tym m.in. naniesienie uwag do raportów, kolejne konsultacje i przekazanie materiału dotyczącego trzech raportów stronie mniejszościowej.

Pan Andrzej Rudlicki wskazał, że w rozumieniu *Uchwały Nr 190 Rady Ministrów Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 poz.1006 z późn. zm.)* raporty są tzw. dokumentami rządowymi o charakterze nielegislacyjnym, podlegającymi normalnej procedurze obejmującej proces konsultacyjny i opiniodawczy, przyjęcie przez Komitet Stały Rady Ministrów oraz przez Radę Ministrów. Podkreślił, że będzie mało czasu na zgłaszanie przez stronę mniejszościową opinii do projektów dokumentów rządowych. Jednakże z uwagi na to, że projekty raportów były umieszczone w BIPie i wszystkie zainteresowane podmioty mogły zgłaszać do nich swoje spostrzeżenia, to czas konsultacji tych dokumentów trwał miesiące.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE zwrócił się z prośbą o doprecyzowanie czy strona mniejszościowa otrzyma raporty na etapie projektów do których będzie można jeszcze zgłosić uwagi, czy już te zatwierdzone przez Radę Ministrów.

Pan Andrzej Rudlicki poinformował, że strona mniejszościowa zawsze może wyrazić opinie, co prawda uwagi do dokumentu rządowego składają członkowie Rady Ministrów, ale jeżeli strona mniejszościowa odkryje fundamentalny błąd, to oczywiście zostanie on uwzględniony.

Pan Stefan Dudra zwrócił się z zapytaniem o to, jakie jest opóźnienie w przygotowaniu raportów.

Pani Katarzyna Trzewik poinformowała o obowiązujących ramach czasowych na sporządzenie poszczególnych raportów oraz etapach prac.

Pan Stefan Dudra zauważył, że z wypowiedzi przedstawiciela MSWiA nie wynika jasno, czy raport o sytuacji mniejszości jest opóźniony, czy nie. Zwrócił uwagę na bardzo krótki czas na wniesienie uwag strony mniejszościowej do obszernych ok. 800 stronicowych raportów. Zwrócił się z zapytaniem, czy to jest polityka państwa wobec mniejszości narodowych, kiedy ogranicza się ich działania i możliwości wpływania na to, jak ten raport będzie wyglądał.

Pan Łukasz Grzędzicki, przedstawiciel mniejszości kaszubskiej stwierdził, na podstawie doświadczenia z przygotowywania wcześniejszych raportów, że opóźnienie w opracowaniu aktualnych raportów to ok. 1,5 roku do 2 lat. Przypomniał jakie będą kolejne etapy ich procedowania. Zwrócił się z prośbą o zaprzestanie dyskusji strony mniejszościowej, aby raporty przeszedł do kolejnego etapu – przekazania do Rady Europy. Po ich powrocie na spotkaniu z Komitetem Ekspertów strona mniejszościowa będzie mogła się odnieść do stanu faktycznego i stwierdzić czy raporty oddają rzeczywistość.

Pan Andrzej Rudlicki odnosząc się do zarzutu opóźnienia w przygotowaniu raportów poinformował, że wiele państw różne raporty na potrzeby Rady Europy czy Unii Europejskiej składało przez wiele lat, licząc

okresy raportowania od daty faktycznego złożenia poprzedniego raportu. Poinformował, że stronie rządowej zwrócono uwagę na potrzebę ujednoczenia sposobu liczenia terminów w całej Europie.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE podkreślił, że raporty są bardzo ważne z punktu widzenia mniejszości, ponieważ pokazują obraz ich aktualnej sytuacji, zgodnie z aktami prawnymi na podstawie których są przygotowywane i bez względu na opóźnienia należy dokończyć proces ich przygotowywania. Zaapelował o rozważenie wypracowania sprawnego modelu przygotowania raportów, uwzględniającego też miejsce na odpowiednio długi czas dla strony mniejszościowej na wniesienie uwag. Jego zdaniem należałoby wprowadzić zasadę, że te raporty będą stale przygotowywane, ponieważ rytm tych raportów jest taki, że należy nimi zajmować się cały czas i należy to usprawnić, uwzględniając postulaty wszystkich stron.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNiE zapewnił, że wszystkie kwestie związane z mniejszościami narodowymi i etnicznymi będą rozwiązywane na zasadzie partnerskiej współpracy. Poinformował, że wolą kierownictwa Ministerstwa oraz Rządu jest znajdowanie konsensusu oraz wzajemnego zrozumienia.

Ad. 3. Zbieranie przez MON informacji na temat obywateli innej narodowości niż polska.

Pani płk. Renata Smagała, przedstawiciel Ministerstwa Obrony Narodowej przedstawiła stanowisko Ministra Obrony Narodowej w zakresie zbierania danych przez siły zbrojne o obywatelach innej narodowości niż polska. Zapewniła, że działania MON mieszczą się w granicach prawa i nie polegają na zbieraniu danych osobowych w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych RODO), tylko na gromadzeniu danych statystycznych mających na celu bezpieczeństwo państwa. Podkreśliła, że MON nigdy nie zwracało się do organów o dane osobowe przedstawicieli mniejszości, a tylko i wyłącznie o dane statystyczne. MON nie narusza praw rozporządzenia RODO w zakresie przetwarzania danych osobowych, ponieważ nie zbiera tych danych i nie tworzy zbiorów danych. Wskazała, że w oparciu o ww. przepisy terenowe organy administracji wojskowej analizowały dane dostępne na stronach internetowych, dziennikach statystycznych, prasie i tylko niektóre zwróciły się do organów administracji samorządowej.

Pan Piotr Tyma przypomniał, że temat zbierania przez MON informacji na temat obywateli innej narodowości niż polska był przedmiotem dyskusji posiedzenia Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w 2017 r. Wyjaśnił dlaczego mniejszości powracają do ww. kwestii. Przytoczył okoliczności i pewien całościowy obraz, który rzutował na to, że wyjaśnienia nie do końca zostały przez mniejszości przyjęte i zaakceptowane.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNiE zaproponował, aby na najbliższym posiedzeniu KWRIMNiE dodać punkt, w którym będą zaproszone osoby odpowiadające w strukturze państwa za kwestie związane z cyberbezpieczeństwem - m.in. przedstawiciele policji, Ministerstwa Cyfryzacji.

Pan Stefan Dudra zauważył, że dokładne dane statystyczne dot. mniejszości narodowych posiada przede wszystkim MSWiA, które współpracuje z mniejszościami narodowymi i etnicznymi oraz znajdują się w spisach powszechnych. Wskazał, że MON oczekuje na uzyskanie danych o sytuacji osób o narodowości innej niż polska, w tym określenie ich liczebności, poziomowi zintegrowania z resztą społeczeństwa

polskiego, poziomu życia głównych problemów i konfliktów występujących w rejonach ich zamieszkania, ale także wskazanie formalnych i nieformalnych liderów organizacji oraz stowarzyszeń skupiających te mniejszości. Podkreślił, że społeczność mniejszości czuje się zagrożona, a zwrócenie się do wojewodów czy starostów o uzyskanie ww. informacji wywołuje wśród niej efekt strachu.

Pan Artur Konopacki, przedstawiciel mniejszości tatarskiej odnosząc się do wypowiedzi Pani płk. Renaty Smagały zwrócił uwagę, że przedstawiciele mniejszości są obywatelami państwa polskiego i niezrozumiałe jest tworzenie oddzielnego katalogu – oddzielnej grupy Polaków, którzy mają obywatelstwo polskie. Podkreślił, że niezrozumiałe jest dla mniejszości zbieranie takich danych przez wojsko i do czego takie dane mają służyć.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNIE wyraził zrozumienie dla emocjonalnego podejścia strony mniejszościowej do ww. tematu. Zwrócił uwagę, że porównywanie demokratycznego państwa prawa Rzeczypospolitej Polskiej z Polską Rzeczpospolitą Ludową, czy z wcześniejszymi wydarzeniami historycznymi, nie doprowadzi do wyjaśnienia źródła działań podejmowanych przez resort, który zajmuje się bezpieczeństwem wszystkich Polaków bez względu na to jakiej są narodowości.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNIE zauważył, że kwestia ta ma wymiar prawny i społeczny. Podkreślił, że zbieranie informacji o mniejszościach budzi kontrowersje. Wójtowie, starostowie i podlegli im urzędnicy na skutek takich pism z MON otrzymują sygnał, iż ze względu na bezpieczeństwo państwa mają w szczególności sposób zainteresować się mniejszościami i wytypować ich liderów. Zauważył, że zaczyna to budzić poczucie zagrożenia, niezależnie od intencji. Pytał: jaką to buduje atmosferę społeczną wokół mniejszości, gdy przynależność do mniejszości staje się stygmatem?

Pan Piotr Tyma podkreślił, że nie było do tej pory płaszczyzny dialogu dla takich trudnych spraw. W związku z propozycją Pana Pawła Szefernakera, Współprzewodniczącego KWRIMNIE, zwrócił się z prośbą o zaproszenie na następne posiedzenie specjalistów, którzy zajmują się cyberbezpieczeństwem, w tym przedstawiciela ABW, który przedstawiłby stan spraw wokół zagrożenia środowisk mniejszości narodowych przez środowiska radykalne, używające do propagowania idei nienawiści m.in. internetu.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNIE zapewnił, że na kolejnym posiedzeniu Komisji Wspólnej będą zaproszone instytucje, które odpowiadają w państwie za cyberbezpieczeństwo.

Pani płk. Renata Smagała zauważyła, że największym problemem dla mniejszości są zapytania o tzw. liderów formalnych i nieformalnych. Wskazała, że wytyczne, które zostały stworzone przez sztab generalny co do tego, w jaki sposób te dane pozyskiwać, miały swoje edycje w latach poprzednich. Wskazała, że w nowej edycji wytycznych nie ma mowy o zainteresowaniu liderami. Zapewniła, że dane są zbierane po to, aby przygotować się do różnego rodzaju operacji, planów postępowań w przypadku pojawienia się ognisk zapalnych, ale to nie ma nic wspólnego z negatywnymi przygotowaniem wobec mniejszości.

Pan Piotr Tyma zwrócił uwagę, że dokument, w którym są definiowane osoby i wskazuje się liderów to jest dokument najnowszy z dnia 26 kwietnia 2018 r., natomiast w dokumencie z 2017 r. nie precyzowano tych danych tak szczegółowo i fakt ten wywołał duże zaniepokojenie wśród mniejszości.

Pan Artur Konopacki odnosząc się do wypowiedzi Pani pułkownik w zakresie zbierania danych dot. mniejszości zwrócił się z zapytaniem dlaczego, zamiast wysyłać pisma do wojewodów czy starostów, nie sięgnięto do ogólnych danych statystycznych.

Pan Waldemar Świerczek, przedstawiciel mniejszości niemieckiej zwrócił się z zapytaniem, czy jest to akcja informacyjna, która jest teraz realizowana, czy w poprzednich latach też miała miejsce.

Pani płk. Renata Smagała potwierdziła, że takie akcje były realizowane w poprzednich latach. Odniosła się do wypowiedzi Pana Piotra Tymy i poinformowała, że nie wie o jakim piśmie z dnia 26 kwietnia 2018 r. wspominał. Nie zgodziła się z jego zarzutami dotyczącymi nieprawdziwości wytycznych, ponieważ wie jakie wytyczne miała w ręku i jakie były ich poprzednie edycje. Poinformowała, że Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra Obrony Narodowej o dokładne wyjaśnienie tej sprawy i wszelkiego rodzaju dokumenty w tej sprawie, również niejawnie zostały mu przekazane.

Pan Tadeusz Bosman–Krzyżanowski, przedstawiciel mniejszości romskiej zwrócił się zapytaniem do przedstawicielki MON, czy oficjalne dane o liczbie Romów w Polsce są tożsame z danymi MON i czy Ministerstwo mogłoby się podzielić ww. danymi z MSWiA.

Pani płk. Renata Smagała poinformowała, że nie zna odpowiedzi na postawione pytanie i nie czuje się uprawniona do tego, żeby złożyć deklarację, czy takich danych MON może udzielić. Zobowiązała się, że przekaże prośbę przedstawiciela mniejszości romskiej.

Pan Łukasz Grzędzicki zwrócił uwagę, że co 10 lat jest spis powszechny i administracji państwowej zależy na tym, aby mniejszości w spisie powszechnym się ujawniły – podały dane identyfikacyjne. Ze względu na przedstawioną sytuację mniejszości będą ostrożne w przekazywaniu danych. Wskazał, że będzie to miało wpływ na politykę różnych resortów przez kolejną dekadę, ponieważ wyniki spisu będą dla państwa polskiego punktem wyjścia.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE podsumował, że polityka mniejszościowa jest bardzo wrażliwa i działania nawet bez złych intencji mogą doprowadzić do złych skutków, ponieważ problem rzeczywiście istnieje realnie, chociaż strona mniejszościowa nie zakłada, że były złe intencje. Zwrócił się z prośbą o branie tego pod uwagę i przed podjęciem działań o zastanowienie się, jakie one mogą wywołać nieprzewidziane w założeniu skutki. Wyraził zadowolenie, że już takich pytań w tej edycji nie ma, natomiast do wyjaśnienia pozostaje kwestia pisma z 2018 r.

Ad. 4. Informacja o stanie przygotowań do Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w roku 2021.

Pani Dorota Szaltys, dyrektor Departamentu Badań Demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego poinformowała, że spis będzie przeprowadzany w 2021 r. według stanu na dzień 31 sierpnia 2021 r. i obejmie wszystkich mieszkańców Polski, którzy przebywają na terenie Polski w tym czasie, zarówno stale zamieszkałe jak i osoby, które nie mają miejsca zamieszkania. Spisowi podlegają również zasoby budynków i mieszkań. Przeprowadzone zostaną dwa spisy próbne, które mają za cel sprawdzenie wszelkich możliwych metodologicznych rozwiązań i organizacyjnych. Pierwszy spis próbny zostanie przeprowadzony w dwóch wybranych celowo gminach w terminie wrzesień – październik 2019 r. kolejny w miesiącach kwiecień – maj 2020 r. na terenie celowo wybranych gmin w 16 województwach, po każdej gminie w każdym województwie. W II spisie próbnym zostaną sprawdzone wszystkie rozwiązania, które w I spisie próbnym okazały się niedostatecznie dobre jakościowo i zostaną one zmodyfikowane, w tym również formularz spisowy. Sprawdzone zostaną także wszystkie narzędzia, które będą wspierały spis, zarządzały spisem i komunikowały się z respondentem. Poinformowała, że zgodnie z projektem ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań 2021 spis będzie realizowany na całej populacji poprzez kwestionariusz spisowy, ale przy wykorzystaniu następujących technik: 1) samospis internetowy,

2) wywiad telefoniczny, 3) wywiad bezpośredni z udziałem rachmistrza spisowego. W wypadku narodowości i grup etnicznych zostanie przyjęta koncepcja subiektywnej narodowości. Zachowano również rozwiązanie z 2011 r., czyli wyrażenie złożonej tożsamości. W kwestionariuszu będą pytania o przynależność narodową i etniczną oraz czy odczuwa pan/pani przynależność do drugiego narodu, czy wspólnoty etnicznej. Wskazała, że na potrzeby spisu również znajdzie się zapytanie dot. języka kontaktów domowych z najbliższymi i respondent nie może mylić tego ze znajomością języka obcego.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRiMNiE zwrócił się z pytaniem, czy projekt ustawy o narodowym spisie powszechnym 2021 ze względu na dotychczasową praktykę będzie poddany pod opiniowanie KWRiMNiE. Zauważył, że w odróżnieniu od poprzedniego spisu pytanie o język ojczysty, zostanie zamienione pytaniem o pierwszy język, który dana osoba opanowała. Przypomniał, że definicja języka ojczystego zawarta w projekcie spisu na 2011 r. nie odpowiada intuicyjnemu rozumieniu tego terminu w języku polskim i w innych językach. Wskazał, że w wyniku wprowadzonej zmiany dane będą nieporównywalne z wynikami poprzedniego spisu z roku 2011, ponieważ inne jest brzmienie tego pytania i inaczej będą na nie odpowiadać badani. Wyraził obawę, że może to mieć negatywne skutki dla mniejszości. Ponadto zwrócił uwagę, że powstała pewna wątpliwość dot. pytań o narodowość, wypracowanych podczas przygotowań do spisu 2011 r. Zwrócił się również o informację, czy pytanie dotyczące wyznania będzie miało charakter fakultatywny, tak jak w spisie 2021 r., i jak ustosunkowują się tej kwestii przedstawiciele Kościołów?

Pan Łukasz Grzędzicki zwrócił się z zapytaniem do przedstawicielki GUS, kiedy projekt ustawy trafi do parlamentu. Wyraził aprobatę dla pozostawienia dwóch pytań o narodowość w tym kształcie który był oraz potrzeby modyfikacji pytania o język ojczysty. Zwrócił się o rozważenie zamiany wyrażenia język ojczysty na język macierzysty, czyli ten, który jest pierwszym językiem w którym zostaliśmy wychowani, ponieważ język ojczysty dla znacznej części populacji będzie się kojarzył z językiem oficjalnym.

Pani Aldona Jurkun, przedstawiciel mniejszości litewskiej zauważyła, że spis będzie prowadzony trzema różnymi metodami i zwróciła się z zapytaniem, w jaki sposób zostaną one połączone w końcowym wyniku danych statystycznych i w jaki sposób mniejszości narodowe będą w tych metodach uwzględnione.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRiMNiE zwrócił uwagę, że już po spisie 2011 r. toczyły się dyskusje na temat metodologii wyliczania wyników spisu i mniejszości czuły się nie usatysfakcjonowane wyjaśnieniami jeśli chodzi o metodologię obliczania jego wyników – połączenia danych uzyskanych przez rachmistrzów z danymi samospisu.

Pan Artur Konopacki zwrócił się z zapytaniem czy tożsamość wielowymiarowa będzie uwzględniona w spisie w 2021 r.

Pani Dorota Szaltys wskazała, że projekt ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań 2021 od lipca 2018 r. jest zamieszczony na stronie internetowej BIP RCL i jeśli mniejszości będą miały do projektu uwagi, to mogą je do RCL-u kierować. Poinformowała, że projekt ustawy może trafić do parlamentu w styczniu 2019 r. Odnosząc się do pytania dot. przynależności do kościoła lub innego związku wyznaniowego potwierdziła, że było to pytanie fakultatywne w spisie 2011 r., ale w tej chwili nie podjęto jeszcze decyzji, czy to pytanie będzie ujęte w spisie 2021 r.

Pan Grzegorz Gudaszewski, przedstawiciel GUS wyjaśnił pojęcia „języka ojczystego”, „języka opanowanego jako pierwszy” oraz „języka macierzystego”. Odniósł się także do kwestii badania przynależności narodowej i etnicznej oraz tożsamości wielowymiarowej.

Pani Dorota Szaltys podkreśliła, że spis w 2021 r. będzie badaniem kierowanym do wszystkich, nie będzie żadnej metody reprezentacyjnej i ustalania liczebności na podstawie spisu reprezentacyjnego oraz uogólniania na populacji, która była w spisie pełnym. Będzie jedna metoda i mniejszości będą uczestniczyć w niej w takim samym stopniu, jak każdy mieszkaniec Polski.

Pani Aldona Jurkun odniosła się do wyników spisu ludności i mieszkań z 2011 r. dotyczących mniejszości narodowych. Zwróciła uwagę, że przedstawione tam są tylko te gminy, w których liczebność mniejszości wynosi powyżej 10%, natomiast przepisy ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym ustalają próg 20% dla mniejszości, jeżeli chodzi o udogodnienia związane z używaniem języka pomocniczego. W związku z powyższym zwróciła się zapytaniem, jaka będzie metodyka i w jaki sposób samospis będzie uwzględniany w tym zestawieniu.

Pani Dorota Szaltys podkreśliła, że celem spisu 2021 jest zejście na jak najniższy poziom terytorialny i każde gospodarstwo zostanie spisane.

Pan Łukasz Grzędzicki zwrócił się zapytaniem czy GUS, będzie liczył rezydentów, którzy realnie przebywają na terytorium gminy i w oparciu o ich liczbę określał te 20% na potrzeby ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a nie zestawiał otrzymany wynik do stanu liczby mieszkańców w rejestrach w urzędzie gminy.

Pani Dorota Szaltys wskazała, że operat osobowy, czyli osoby połączone z mieszkaniem, ustalany jest przed spisem. Wykaz będzie stworzony na podstawie wielu rejestrów i to, czy osoba jest aktywna, będą musiały potwierdzić co najmniej dwa rejestry. Sporządzony w ten sposób wykaz będzie stanowił podstawę do określenia tego, jaka liczba ludności powinna według stanu na dzień 31 sierpnia 2021 r. podlegać spisowi. Podkreśliła, że samo podejście metodologiczne w stosunku do roku 2011 zmieniło się i punktem wyjścia nie jest zameldowanie, ale miejsce i adres zamieszkania.

Pan Artur Konopacki zwrócił się zapytaniem o to, w jaki sposób GUS będzie zliczał tożsamość dwuwymiarową.

Pan Grzegorz Gudaszewski poinformował, że dla potrzeb ustalenia liczebności mniejszości w rozumieniu ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym przyjęto rozwiązanie zastosowane w roku 2011.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE podsumowując wyraził zadowolenie, że będzie to spis pełny, ponieważ z punktu widzenia mniejszości znika problem metodologii zliczania wyników. Doprecyzowanie pytania o język ojczysty, poprzez sprowadzenie go do pytania o pierwszy język, czyni to pytanie bardziej przejrzystym, pod warunkiem, iż nie będzie to miało negatywnych skutków dla mniejszości. Zwrócił uwagę na kontrowersję związaną z niejednołitością dwóch pytań o narodowość.

Ad. 5. Informacja o realizacji programu wieloletniego „Niepodległa”

Pani Paulina Florjanowicz dyrektor Departamentu Dziedzictwa Narodowego w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, koordynator programu wieloletniego „Niepodległa” poinformowała, że program „Niepodległa” został przedłużony na wniosek regionu śląskiego i będzie trwał do roku 2022. Odczytała list Pana Jarosława Sellina, Sekretarza Stanu w MKiDN skierowany do członków KWRiMNiE, w którym zwrócił z prośbą i zachętą do włączenia się społeczności mniejszościowych do akcji „Niepodległa do hymnu” – wspólnego odśpiewania hymnu państwowego 11 listopada 2018 r., o godz. 12.00, z okazji 100-letniej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę.

Ad. 6. Finansowanie zadań służących zachowaniu języka i tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych w kolejnych latach.

Pan Andrzej Rudlicki zwrócił uwagę, że globalna kwota przewidziana na dotacje w kolejnych ustawach budżetowych ulegała zwiększeniu pomiędzy rokiem 2016, a 2017. Budżet na rok 2017 zwiększył środki o 790 tys. zł., natomiast w projekcie budżetu państwa na rok 2019 przewiduje się zwiększenie o kwotę 34 tys. zł. Odnośnie działań wewnątrz działu administracji poinformował, że Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych otrzymuje limity z Ministerstwa Finansów. Nie ma natomiast przeszkód, aby ewentualnie zmniejszyć środki funduszu kościelnego i przesunąć je na mniejszości lub odwrotnie.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE podkreślił, że intencją tego punktu było zwrócenie uwagi mniejszości na problem dotyczący finansowania działań służących zachowaniu tożsamości mniejszości, gdyż jest to jedna z barier utrudniających realizację tych działań. Przypomniał, że strona mniejszościowa KWRIMNiE przyjęła stanowisko w sprawie zwiększania środków budżetu państwa o 20% rocznie przeznaczonych na realizację działań służących ochronie, zachowaniu i rozwojowi tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego, aby mogły być realizowane według tego standardu, który funkcjonuje w innych sferach życia kulturalnego w RP. Zaapelował o podjęcie dialogu i poszukiwanie modelu, w którym życie kulturalne mniejszości narodowych będzie funkcjonowało na tych samych zasadach, na jakich funkcjonuje życie kulturalne w innych sferach, tj. poprzez instytucje kultury, działające w oparciu o środki budżetowe. Zwrócił uwagę, że w przypadku mniejszości wszystko opiera się w większości na działalności organizacji pozarządowych, funkcjonujących według systemu grantów.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNiE poinformował, że w posiedzeniu nie mógł uczestniczyć przedstawiciel kierownictwa Ministerstwa Finansów, ale przyjmuje stanowisko strony mniejszościowej w ww. sprawie. Zaproponował, aby odczytane stanowisko było punktem wyjścia do dyskusji z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Finansów na najbliższym posiedzeniu KWRIMNiE. Poinformował, że stanowisko strony mniejszościowej przekaze do Ministerstwa Finansów oraz zleci DWRMNiE analizy, które mogłyby doprowadzić do konstruktywnej propozycji.

Ad. 7. Działalność Pełnomocników Wojewodów do spraw mniejszości narodowych i etnicznych

Pani Małgorzata Majka-Onyszkiewicz, pełnomocnik Wojewody ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim wskazała, że podobnie jak każdy z pełnomocników działa na podstawie upoważnienie wojewody. Realizuje trzy główne zadania, 1) utrzymywanie i koordynowanie kontaktów z mniejszościami narodowymi; 2) koordynowanie kontaktów między samorządem; 3) reprezentowanie Wojewody Podkarpackiego w kontaktach z samorządami. Podkreśliła, że wszyscy pełnomocnicy w ramach swoich możliwości i upoważnień te zadania wykonują.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRMNiE podkreślił wagę pełnomocników wojewodów ds. mniejszości narodowych i etnicznych, którzy są przedstawicielami państwa w regionie, specjalizującymi się w problematyce mniejszości. Podkreślił, że znalezienie modelu współpracy jest bardzo istotne.

Pan Piotr Tyma zwrócił uwagę, że system na poziomie wojewodów i pełnomocników nie działa. Poinformował, że mniejszość ukraińska w piśmie skierowanym do Premiera Rządu RP poruszyła

wspomnianą kwestię ze względu na dwie poważne sytuacje kryzysowe na poziomie relacji mniejszość ukraińska-administracja rządowa szczebla wojewódzkiego w województwie podkarpackim i lubelskim. W piśmie poinformowano o kondycji społeczności, poczuciu zagrożenia, działaniach podejmowanych albo niepodjętych przez administrację w ww. województwach. Stwierdził, że system w ramach ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych na wspomnianym obszarze nie funkcjonuje, ze względu na negatywne zjawiska, takie jak skierowane przeciwko narodowości ukraińskiej publiczne wystąpienia oraz fizyczne ataki. Wskazał, że nie było tu żadnej aktywności wojewodów ani pełnomocników, brak jest rozmowy, dialogu, szukania rozwiązań czy też uspokojenia nastrojów wśród obywateli polskich należących do mniejszości narodowych i etnicznych. Przypomniał m.in. atak na procesję religijną w 2016 r. i podkreślił, że żadna instytucja, w tym wojewoda, pełnomocnik i przedstawiciele Rządu nie odnieśli się do tego zdarzenia. Zwrócił się zapytaniem jakie działania zostały podjęte, aby sytuację naprawić.

Pan Andrzej Rudlicki potępił atak na procesję religijną sprzed dwóch lat. Podkreślił, że w jego wyniku zostały wszczęte postępowania karne i osoby podejrzane o popełnienie tego czynu zostały zatrzymane. Przypomniał, że na skutek działań m.in. Pana Piotra Tymy w dwóch kolejnych latach dzięki działaniom Komendy Głównej Policji oraz Wojewody zostało zapewnione należyte zabezpieczenie wspomnianej procesji.

Pan Bogdan Trojanek, przedstawiciel mniejszości romskiej wskazał, że Królewska Fundacja Romów współpracuje z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój. Zwrócił się za pośrednictwem Departamentu o zorganizowanie wyjazdowego konsultacyjnego spotkania Romów w Urzędach Wojewódzkich w zakresie dotacji z funduszy europejskich.

Pan Piotr Tyma nawiązał do wypowiedzi Pana dyrektora Andrzeja Rudlickiego i przypomniał, że przed zdarzeniem ówczesny Minister SWiA otrzymał pełną informację, którą otrzymała również Kancelaria Prezydenta, że w Przemysłu może dojść do niepokojących zdarzeń. Nie było żadnej reakcji, nie było żadnej osoby, reprezentującej państwo polskie, która negatywnie oceniłaby atak na procesję religijną. Uważa, że to było celowe, zaplanowane działanie i są na to dowody, ale nikt nie jest zainteresowany tym, aby prawda wyszła na światło dzienne.

Pani Małgorzata Majka-Onyszkiewicz, pełnomocnik Wojewody ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim poinformowała, że wprowadzone zostały m.in. działania zaradcze przeciwko wybrykom chuligańskim, takim jak atak na procesję religijną. Przypomniała, że Wojewoda Podkarpacki powołał Zespół Zarządzania Kryzysowego, który ma za zadanie monitorowanie sytuacji kryzysowych i przeciwdziałanie takim sytuacjom. Odnosząc się do mowy nienawiści w internecie poinformowała, że w Podkarpackiej Komendzie Wojewódzkiej w 2015 r. został powołany specjalny wydział, zajmujący się monitoringiem internetu. Przytoczyła informacje uzyskane z wydziału dochodzeniowo-śledczego Komendy Wojewódzkiej w Rzeszowie o skali przestępstw od 2015 r., których podstawą była przynależność narodowa lub etniczna.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE odczytał stanowisko nieobecnego członka KWRMNI, dotyczące otrzymywanych od przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym sygnałów o zanikającej aktywności pełnomocników wojewodów ds. mniejszości narodowych i etnicznych. Podkreślił, że istnieje potrzeba wypracowania pewnego modelu współpracy między mniejszościami, a pełnomocnikami. Zwrócił się do pełnomocników z prośbą o próbę dialogu i zrozumienia sytuacji mniejszości.

Pan Piotr Tyma stwierdził, że system współpracy administracji państwowej w województwach z mniejszościami nie funkcjonuje. Ponadto poinformował o szerzeniu mowy nienawiści w internecie przez pracownika Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, pracującego w Wydziale do spraw Cudzoziemców. Podkreślił, że jest to fakt ustalony przez prokuraturę.

Pani Małgorzata Majka-Onyszkiewicz zwróciła uwagę że jest to bardzo poważny zarzut w stosunku do pracownika Wojewody Dolnośląskiego i jest przekonana, że gdyby takie zdarzenie miało miejsce w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim, to ten człowiek nie pracowałby już w urzędzie, a Wojewoda zostałby powiadomiony o tym przez odpowiednie organy.

Pani Karolina Mrozowska, Pełnomocnik Wojewody ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim poinformowała, że pismo w sprawie prowadzonego postępowania wobec pracownika urzędu nie wpłynęło do Wojewody Dolnośląskiego. Zwróciła się z prośbą do Pana Piotra Tymy o przekazanie tych informacji także Wojewodzie.

Pan Tadeusz Bosman-Krzyżanowski wskazał, że środowisko romskie także dotykają chuligańskie incydenty, ale Romowie nie zgłaszają tych spraw i nie wnoszą spraw do sądu, ze względu na długi czas toczących się postępowań.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNiE zaproponował, aby na co drugie posiedzenie KWRMNIIE byli zapraszani pełnomocnicy wojewodów ds. mniejszości narodowych i etnicznych, co stworzy możliwość poprawy komunikacji.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE przypomniał, że pełnomocnicy byli już zapraszani na posiedzenia Komisji Wspólnej i byłby to powrót do modelu, jaki był wcześniej. Zaapelował o nietraktowanie głosów przedstawicieli mniejszości, zwracających uwagę na problemy jako na przejaw totalnej krytyki. Zwrócił uwagę, że należy znaleźć sprawny model pozytywnej współpracy w celu rozwiązywania problemów.

Pan Piotr Tyma poinformował, że Związek Ukraińców w Polsce jako wnioskodawca otrzymał z prokuratury informację, że sprawa urzędnika Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, szerzącego mowę nienawiści w internecie, z prokuratury Praga Północ została przekazana do Sądu, a pismo w tej sprawie zostanie skierowane do Pana Ministra.

Ad. 8. Sprawy bieżące

Pan Łukasz Grzędzicki zwrócił się z zapytaniem, czy MEN przysłał do zaopiniowania projekt rozporządzenia w sprawie podziału części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2019. Przypomniał, że w kwietniu odbyło się spotkanie Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego na którym przedstawiciele MEN-u zobowiązali się do zorganizowania w czerwcu 2018 r. konferencji, na której szczegółowo będzie przeanalizowana kwestia m.in. subwencji na nauczanie mniejszości narodowych i etnicznych. Niestety do spotkania nie doszło, a strona mniejszościowa nie chciałaby w grudniu 2018 r. być zaskoczona jakimiś rewolucyjnymi zmianami w finansowaniu oświaty mniejszości.

Pani Małgorzata Krasuska, Radca Ministra w Departamencie Kształcenia Ogólnego w Ministerstwie Edukacji Narodowej poinformowała, że projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2019 jest w trakcie przygotowań. Zaznaczyła, że w zakresie dodatkowych wag naliczanych z subwencji ogólnej na zadania szkół związane z edukacją mniejszości narodowych i etnicznych, to nie ma w stosunku do ubiegłorocznego rozporządzenia żadnych zmian. Zmiany dotyczą jedynie liczby uczniów

w poszczególnych szkołach w związku z reformą oświaty. Zobowiązała się do sprawdzenia na jakim etapie procedowania znajduje się projekt oraz przesłania go bezpośrednio do KWRMNIE.

Pan Łukasz Grzędzicki zwrócił się z prośbą do Ministerstwa SWiA, o korespondencyjne podjęcie decyzji, że KWRMNIE pozytywnie opiniuje ww. rozporządzenie.

Pan Piotr Tyma zwrócił się z zapytaniem o stanowisko Rządu w sprawie działań podjętych przez Pana Przemysława Czarnka, Wojewodę Lubelskiego, po uroczystościach, które miały miejsce w dniu 8 lipca 2018 r., co według niego było przekroczeniem nie tylko dobrych praktyk urzędnika państwowego, ale było także obraźliwe dla uczestników w tej uroczystości, w tym Polaków i Ukraińców.

Pani Aldona Jurkun zwróciła się z prośbą o zaproszenie na najbliższe posiedzenie KWRMNIE Wojewody Lubelskiego, ponieważ chciałyby usłyszeć opinie na temat zaistniałego konfliktu dwóch stron w powyższej sprawie.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNiE zwrócił się z prośbą o zaproszenie Wojewody Lubelskiego na marcowe posiedzenie w 2019 r.

Pan Piotr Tyma podkreślił, że, w jego ocenie wojewoda naruszył dobre obyczaje, obraził obywateli polskich i przedstawicieli państwa ukraińskiego.

Pan Paweł Szefernaker, Współprzewodniczący KWRIMNiE zaproponował powrót do rozmów po wyjaśnieniu sytuacji pod względem prawnym.

Pan Tadeusz Bosman-Krzyżanowski zwrócił się z prośbą skierowaną od środowiska romskiego o informowanie Pana Bogdana Trojanka o etapach powoływania mediatora - pomysłu Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Wyraził wolę uczestniczenia asystentów romskich w szkoleniach. Zwrócił się z prośbą o zorganizowanie spotkania w Ministerstwie lub innym wyjazdowym spotkaniu nt. tego, jak te szkolenia zorganizować.

Pani Teresa Karczmarek, zastępca dyrektora DWRMNIE zwróciła uwagę, że należy się spotkać z asystentami, a nie liderami organizacji. Podkreśliła, że należy zastanowić się nad ich formą - czy to będą szkolenia centralne, czy regionalne i jakiego zakresu będą dotyczyły. Poinformowała, że Ministerstwo nie ma takich środków, ani podstawy prawnej, aby zwracać osobom szkolonym koszty. Rozważana jest formuła, w jakiej takie szkolenia mogłyby być organizowane. Odnosząc się do pomysłu Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w sprawie mediatorów wskazała, że wielu pełnomocników w swoich regionach korzysta z pomocy takich mediatorów i w trudnych przypadkach Ministerstwo będzie korzystało z ich pomocy.

Pan Piotr Tyma przypomniał, że w ramach strategii rozwoju oświaty ukraińskiej przewidziano raz w roku mechanizm monitoringu i wskazał, że od trzech lat nie jest to realizowane i pomimo, że problem ten był zgłaszany na wcześniejszym posiedzeniu nic się w tej sprawie nie dzieje. Zwrócił się z prośbą o powrót do wspomnianego zagadnienia oraz wyznaczenie konkretnego terminu. Ponadto zaproponował umieszczenie w marcowym porządku obrad KWRMNiE punktu dotyczącego sfery związanej z upamiętnieniami, pomnikami, wydarzeniami historycznymi obywateli polskich należących do mniejszości ukraińskiej. W związku z tym wystosował prośbę o zaproszenie na wspomniane posiedzenie Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.

Pan Andrzej Rudlicki potwierdził, że harmonogram zostanie ustalony na spotkaniu Współprzewodniczących. Odnośnie strategii poinformował, że wstępne propozycje w tym zakresie miał

przedłożyć Pan Minister Kopeć, nieobecny na dzisiejszym posiedzeniu KWRMNiE. Wskazał, że prawdopodobnie na początku przyszłego roku, poza harmonogramem prac Komisji, odbędzie się spotkanie z MEN-em w sprawie mniejszości, które miały strategię oświaty.

Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRIMNiE przypomniał o praktyce przedstawiania przez pełnomocników ds. mniejszości narodowych i etnicznych na posiedzeniach KWRMNiE informacji o swoich działaniach w poszczególnych regionach. Podkreślił, że dobrze byłoby powrócić do tych praktyk.

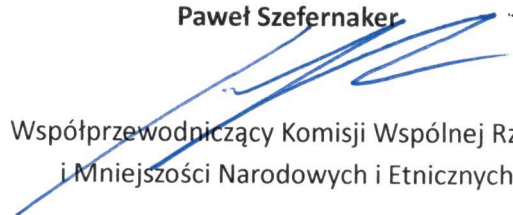
Pani Karolina Mrozowska poinformowała, że pracownik urzędu, który szerzył mowę nienawiści w internecie, o którym była mowa podczas dzisiejszego posiedzenia KWRIMNiE został w kwietniu zwolniony z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, a dopiero później głosił ww. mowę nienawiści.

Pełny zapis dźwięku z przebiegu posiedzenia stanowiący integralną część niniejszego protokołu, dostępny jest na stronie internetowej <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/komisja-wspolna/posiedzenia/2018/lxiv-posiedzenie-komisj/10858,LXIV-posiedzenie-Komisji-Wspolnej-Rzadu-i-Mniejszosci-Narodowych-i-Etnicznych-7-.html>

Grzegorz Kuprianowicz

Współprzewodniczący Komisji Wspólnej Rządu
i Mniejszości Narodowych i Etnicznych

Paweł Szefernaker

Współprzewodniczący Komisji Wspólnej Rządu
i Mniejszości Narodowych i Etnicznych